

IDEES

Orígens del catalanisme.

Jordi Serrano Blanquer

Molt s'ha parlat dels orígens del catalanisme. Fins ara vivíem en una gran certitud. El catalanisme semblava un invent de Prat de la Riba. Si busquéssim antecedents els podríem cercar en *La Renaixença*, i si estirem més el fil trobaríem a Bonaventura Aribau i en "Oda a la pàtria" com al seu moment inicial. Poc i feia que Aribau fos un alt funcionari del règim espanyol i per tant una mena de neobotifler. Pel camí podríem ressenyar el carlisme i especialment el "vigatanisme" com la síntesi entre carlisme i liberalisme i corpus ideològic del que serà la victòria dels "quatre presidents" l'any 1901 i la creació de la Lliga.

És la versió oficial i era tant estesa que quan algú hi buscava pegues era titllat de somiatruites. A les tesis de la dreta i del centralisme messetari s'hi afegia les tesis de l'esquerra cap als anys 60. *Catalanisme i revolució burgesa*, de Jordi Solé Tura¹, n'és l'exemple més preclar. El nacionalisme -i el catalanisme- apareixerien com a fenòmens vinculats a la burgesia i esdevenia paradoxalment la coartada més perfecte del nacionalisme conservador. En paraules d'Eric Hobsbawm: "Hemos dejado el patriotismo a los demás"². Dos factors han pogut contribuir a crear, des de l'esquerra, aquest despropòsit. El primer el desconeixement. Després de 40 anys de descerebrament de tot un poble, els joves antifranquistes no sabien que hi havia un fil de la història que calia seguir, que no eren els primers, sinó els últims d'una llarga cadena de persones i grups que empenyien la història cap als drets humans i el futur.

El segon el fet que, en molts casos, l'elit de l'esquerra política i intel·lectual es va reconstruir amb fills de vencedors. Aquests, és clar, parlaven en castellà i van haver de trobar una justificació política -a un problema d'origen familiar- al fet que ells no tinguessin una adscripció cultural i nacional clara.

És curiós i paradoxal com a la fi és la dreta qui fonamenta el nacionalisme català en un concepte de nació expressat per... Stalin!

I fins aquí el que ha passat. Ara, als últims anys i molt poc a poc, anem descobrint que tot plegat era una gran impostura. L'aparició del llibre *Els precedents del catalanisme*, de Pere Anguera³, hauria de revolucionar el pensament polític de la major part de l'esquerra catalana. Anguera investigador del carlisme, ens explica en aquest llibre quins són els fonaments del catalanisme. Òbviament el catalanisme -que no la catalanitat- es conforma en el procés de revolució industrial, però no és la burgesia qui l'abandera, sinó les classes populars. Ara resulta que, per fi, apareix amb una claredat incontestable que tenia raó Pere Coromines o Àngel Carmona⁴. El pensament reaccionari català no ha estat mai catalanista, és a dir no ha estat mai a favor del poble de Catalunya, sinó dels seus propis drets i privilegis. A més el carlisme català no ha estat mai foralista⁵. Reivindicaven la Nova Planta i Felip V. Serà molt més tard quan s'adonaran que no poden anar contra els sentiments populars i, tímidament, canvien d'actitud. Mentrestant els liberals, demòcrates, republicans i federa s van construir un nou concepte de Catalunya

Antoni Estruch.
El setge de Barcelona de 1714.

recuperant la història, les tradicions, la llengua i les institucions oblidades des de 1714. Semblava bastant evident que el republicanisme federal era catalanista, no en va van intentar tres cops la proclamació de l'Estat Català surant el sexenni revolucionari⁶. En aquells moments el cap indiscutible del moviment de represa nacional era Josep Anselm Clavé de qui només ens han explicat que promovia el cant coral. Pot no ser catalanista qui proposa un Estat Català? Només l'acció anti-democràtica, reaccionària i clerical de l'Espanya -i dels poders econòmics i clericals de Catalunya- de la Restauració van impedir l'aplicació del programa republicà federal, majoritari a Catalunya. Un altre llibre ha reblat el clau: *Josep Narcís Roca Farreras*, de Toni Strubell⁷. Roca, un personatge pràcticament desaparegut de l'historiografia catalana, ens apareix com el graó perdut entre el federalisme i el catalanisme progressista (o progressiu com a ell li agradava definir-se). Podríem dir que és el primer intel·lectual de relleu que teoritza la independència de Catalunya i ho fa és clar des del republicanisme federal! 30 anys abans que Prat de la Riba teoritzés una Catalunya estamental i antidemocràtica, Roca teoritza la Catalunya sobirana, amb institucions d'abans de 1714 -Generalitat de Catalunya) però, alerta, amb sufragi universal, separació d'església i estat i idees socialistes. Sembla difícil mantenir per més temps tantes mentides. Ja vaig trobar sospitós que en les memòries de qui va fer el primer projecte de constitució catalana per encàrrec de Macià (Constitució de l'Havana) Josep Conangla es declarés ferm partidari de Pi i Margall⁸. Paral·lelament es va fent llum sobre els antecedents més remots. La figura d'Abdó Terradas és una bona mostra de com a partir de 1830 el republicanisme, la lluita pels drets humans i la llibertat anaven fent forat a casa nostra, mentre altres catalans, s'aliaven amb les forces més reaccionàries de l'Estat per anihilar moviments i persones de caire progressista que reivindicaven l'orgull de pertànyer i representar al poble català. Personatges com Terrades⁹, Monturiol, Xauradó, etc. Son un grup de catalans avançats als seus temps, tots ells amb discursos que farien envermellar la mediocre classe política dirigent de l'esquerra catalana actual.

Quina és la raó de què vint anys després de la transició encara continuem amb tòpics, misteris i mentides inventades per la Lliga a inicis de segle? Un dels més importants, al meu parer, és que tots aquests personatges que han defensat el poble de Catalunya per sobre de llur sort personal, han estat lliurepensadors. En la història de Catalunya els demòcrates han hagut de ser anticlericals. No trobareu en cap d'aquestes insignes figures ni una que sigui catòlica. Això ha espantat a tothom i encara espanta avui. Què vol dir ser anticlerical? Vol dir simplement respectar el fet religiós de cada individu. Vol dir estar a favor de la llibertat religiosa, de totes, totes, les religions.

La dreta, tal com la definia Andreu Castells, la noblesa, la burgesia, el clergat, etc. ha trait sempre al poble català. Ho van fer l'any 1486, el 1714, el 1874, el 1909 i el 1936¹⁰.

Començo a ser optimista sobre la marxa del nostre país, considero que qui guanya la batalla de la memòria històrica, és qui guanya el poder en democràcia. Per si faltava res, darrerament un historiador sabadellenc ens ha descobert que Mateu Morral, a qui es va dedicar el nom del carrer que ara es diu Via Massagué, fou l'introduïdor a Espanya de les primeres idees sobre la planificació familiar i els mètodes anticonceptius¹¹. Qui ho havia de dir! Què ens queda per descobrir?

¹Jordi Solé Tura, *Catalanisme i revolució burgesa*, Ed. 62. Barcelona 1967.

²Eric Hobsbawm, *Política para una izquierda racional*, Ed. Crítica. Barcelona 1988

³Pere Anguera, *Els precedents del catalanisme*, Empúries. Barcelona, 2000.

⁴Àngel Carmona, *Les dues Catalunyaes*, Ed Ariel. Barcelona 1967.

⁵Ernest Lluch ens avançava alguns elements a: *La Catalunya vençuda del segle XVIII*, Ed. 62. Barcelona 1996.

⁶Borja de Riquer: "La Diputació revolucionària, 1868-1874". A *Història de la Diputació de Barcelona*. Vol. I. Barcelona, Diputació de Barcelona, 1987.

⁷Toni Strubell, *Josep Roca Ferreras i l'origen del nacionalisme d'esquerres*, Llibreria El Set-ciències. Arenys de Mar, 2000.

⁸José Conangla, *Memorias de mi juventud en Cuba*, Ed. Península. Barcelona 1998.

⁹Jaume Guillamet, *Abdó Terradas*, Institut d'Estudis Empordanesos. Figueres, 2000.

¹⁰Borja de Riquer, *L'últim Cambó*, Eumo editorial. Vic, 1996.

¹¹Eduard Masjuan, *La ecología urbana en el anarquismo ibérico*, Icaria ed. Barcelona, 2000.

MONTESINOS

Recordi... per Catifes - Banderes
Tapisseria - Cortinatges
Moquetes - Cobrellits

Gràcia, 18 • Tel. 93 725 43 08 • SABADELL

FARMÀCIA BENESSAT
PERFUMERIA
COSMÈTICA

Passeig Plaça Major, 37
Telèfon 93 725 53 53 - SABADELL

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL